

30. april 2024

(Aftalen er revideret 25. marts 2025)

Anden delaftale under forsvarsforliget 2024-2033

Der er mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti indgået en anden delaftale under forsvarsforliget 2024-2033.

Aftaleparterne noterer sig, at Danmarksdemokraterne er imod indførelsen af den del af forliget, der omhandler kvindelig værnepligt i indeværende valgperiode. Danmarksdemokraterne noterer sig, at de øvrige partier i forliget indgår et nyt forlig om en fuld ligestilling af værnepligten med virkning fra 1. juli 2025.

Der er enighed blandt forligsparterne om indholdet i rammeforliget, første delaftale og anden delaftale bortset fra modellen vedrørende udskrivning til aftjening af værnepligt uanset køn. Danmarksdemokraterne noterer sig, at fuld ligestilling af værnepligten – og dermed udskrivning til aftjening af værnepligt uanset køn vil blive aftalt i en anden forligskreds.

Der vil dermed fremadrettet være to forligskredse. Den første forligskreds vil rumme rammeforliget og de efterfølgende delaftaler, mens den anden forligskreds vil indeholde rammerne for en fuldt ligestillet værnepligt.

Aftalen er udformet med løbende inddragelse af Færøernes landsstyre og Grønlands Naalakkersuisut. I lyset af det forværrede trusselsbillede lægger aftaleparterne vægt på, at Forsvaret skal bidrage til sikkerheden i Danmark, Færøerne og Grønland i tæt samarbejde med relevante myndigheder med blik for de forskellige sikkerhedspolitiske hensyn, der gør sig gældende for Kongeriget Danmark.

Siden indgåelse af henholdsvis *Aftale om dansk forsvar og sikkerhed 2024-2033* fra juni 2023 og *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033* fra januar 2024 er den sikkerhedspolitiske situation forværret. Rusland har omstillet store dele af sin industri til krigsproduktion og investerer massivt i militære kapaciteter. Rusland forbereder sig på langvarig krig i Ukraine og udviser aggressiv adfærd over for NATO-lande.

Forsvarets Efterretningstjeneste vurderer, at der aktuelt ikke er en direkte militær trussel mod Danmark. Rusland vil dog i løbet af to til fem år kunne genopbygge militære styrker, der vil kunne udgøre en troværdig militær trussel mod de baltiske lande. Rusland vil dog fortsat med stor sandsynlighed være opmærksom på at undgå at udløse NATO's artikel 5.

Det vurderes derfor afgørende, at NATO har en stærk og troværdig afskrækkelse over for Rusland. NATO er ved at tilpasse Alliancens militære afskrækkelses- og forsvarsprofil, hvilket blandt andet indebærer, at Danmark hurtigere og i endnu højere grad skal påtage sig sin del af ansvaret for den fælles sikkerhed. Hertil kommer, at det i fremtiden må forventes, at Europa i højere grad end i dag skal være i stand til at kunne forsvare sig selv.

På den baggrund er aftaleparterne enige om at fremrykke og styrke opbygningen af dansk forsvar og sikkerhed i fire hovedspor:

- *Løft af den økonomiske ramme* for forsvarsforliget med 35,2 mia. kr. i 2024-2028 med henblik på at fremrykke investeringer i vigtige militære kapaciteter allerede i de kommende år. Dertil gennemføres omprioriteringer og effektiviseringer inden for Forsvarsministeriets koncern, der skal kunne frigøre 14,3 mia. kr. i 2026-2033 til nye prioriteringer på forsvarsområdet.
- *Investering i militære kapaciteter* i form af opbygning af en tung brigade, anskaffelse af jordbaseret luftforsvar, hurtigere opbygning af anti-ubådskapacitet samt fremrykket anskaffelse af maritime nærluftforsvarsmissiler.
- *En styrket værnepligt i Forsvaret* med en varighed på 11 måneder, 6.500 værnepligtige årligt, mere ligestilling mellem køn og øget anvendelse af værnepligtige i Forsvarets opgaveløsning. Antallet af værnepligtige øges op til 7.500 årligt i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen.
- *HR-initiativer* i form af en ny ansættelsesform med optjeningsret til uddannelse med løn, professionsbachelor til officerer og udbredelse af ordning for faglærte konstabler.

Løftet af den økonomiske ramme for forsvarsforliget er en forudsætning for hurtigere opbygning af og investering i nogle af de militære kapaciteter, som er mest efterspurgt af NATO. Samtidig afsættes en ny reserve, som løbende i forligsperioden kan disponeres enten til dansk forsvar og sikkerhed i regi af forsvarsforliget eller til militær støtte til Ukraine.

I lyset af den sikkerhedspolitiske situation er der behov for at investere i yderligere militære kapaciteter hurtigere, hvormed Forsvarets kampkraft styrkes inden for en kort årrække. Derudover skal Danmark i højere grad levere på de militære kapaciteter, som er mest efterspurgt af NATO og dermed bidrage troværdigt til Alliancens afskrækkelsesevne.

Investeringer i militære kapaciteter giver imidlertid ikke mening alene. Hvis Danmark skal stille med militære kapaciteter, der kan bidrage til en troværdig kollektiv afskrækkelse i rammen af NATO, skal de kunne bemannes. Der er derfor behov for at tilpasse den danske værnepligt til den nye sikkerhedspolitiske virkelighed. Værnepligtige skal have et højnet uddannelsesniveau, så de kan indgå i Forsvarets operative opgaveløsning og styrke Danmarks mobiliseringsevne.

Forsvaret af Danmark er et anliggende for os alle. Derfor har alle en vigtig rolle at spille i forsvaret af vores land, og der er behov for en styrket værnepligt, så alle unge kan bidrage til forsvaret af Danmark.

Der er samtidig behov for at se på yderligere initiativer og tiltag på HR-området for at sikre bedre rekruttering og fastholdelse af de soldater, som hver dag gør tjeneste i det danske forsvar.

1. Aftalens indhold

Løft af forsvarsforligets økonomiske ramme og finansiering heraf

Aftaleparterne ønsker i lyset af den nuværende sikkerhedspolitiske situation at fremrykke opbygningen af dansk forsvar og sikkerhed. Aftaleparterne er enige om at løfte den økonomiske ramme i forsvarsforliget med 35,2 mia. kr. i 2024-2028, så den samlede økonomiske ramme udgør 190 mia. kr. i forligsperioden.

mia. kr. 2024-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Nuværende ramme	7,2	8,4	10,1	12,9	17,8	19,1	19,4	19,7	19,9	20,1	154,8
Løft af ramme	5,0	12,7	9,8	6,8	0,7	-	-	-	-	-	35,2
Ny økonomisk ramme	12,3	21,2	19,9	19,8	18,5	19,1	19,4	19,7	19,9	20,1	190,0

Note: Differencer skyldes afrundinger.

Aftaleparterne er enige om, at Forsvarsministeriets koncern skal være veldrevet og effektiv således, at der opnås størst mulig effekt for pengene. Aftaleparterne noterer sig i den forbindelse, at der nedsættes et ekspertudvalg for et veldrevet forsvar i forbindelse med denne delaftale senest i maj 2024. Ekspertudvalget skal blandt andet komme med anbefalinger til, hvordan der hensigtsmæssigt kan gennemføres omprioriteringer og effektiviseringer.

Aftaleparterne er derfor i tråd med det aftalte i forsvarsforliget enige om at gennemføre omprioriteringer og effektiviseringer inden for Forsvarsministeriets koncern svarende til et provenu på 2 pct. årligt i 2026 og 2027. Dette vil kunne øge prioriteringsrummet på forsvarsområdet med 1,0 mia. kr. i 2026 og 1,9 mia. kr. årligt fra 2027 og frem.

Aftaleparterne er endvidere enige om, at der senest i august 2024 skal igangsættes en analyse af Forsvarsministeriets koncern, der med udgangspunkt i ovenstående skal anvise mulige omprioriteringer og effektiviseringer. Aftaleparterne er enige om, at omprioriteringerne og effektiviseringerne skal baseres på et solidt analytisk grundlag.

Aftaleparterne er enige om, at såfremt der foreligger et ønske om at anvende provenuet fra omprioriteringer og effektiviseringer, vil der skulle tages konkret stilling til, om provenuet skal disponeres, inden analysearbejdet er færdiggjort.

Endelig er aftaleparterne enige om, at der senest medio 2027 skal tages stilling til yderligere omprioriteringer og effektiviseringer i 2028-2033, herunder om praksis for 2026 og 2027 med at gennemføre omprioriteringer og effektiviseringer på 2 pct. årligt skal fortsættes. Aftaleparterne er endvidere enige om at drøfte den samlede økonomiske ramme i 2027.

I tillæg hertil er aftaleparterne enige om i regi af forsvarsforliget at reservere yderligere 0,9 mia. kr. i perioden 2024-2026 i en reserve til investeringer i dansk forsvar og sikkerhed i regi af forsvarsforliget og/eller til militær støtte til Ukraine, samt under reserven at reservere 1,0 mia. kr. i 2026 fra omprioriteringer og effektiviseringer inden for Forsvarsministeriets koncern. Der tages løbende stilling til udmøntning af reserven.

mia. kr. 2024-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Løft af forsvarsforlig	5,0	12,7	9,8	6,8	0,7	-	-	-	-	-	35,2
Ny reserve	0,1	0,4	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,9
Løft af forsvarsudgifterne	5,1	13,1	10,3	6,8	0,7	-	-	-	-	-	36,1
Øget prioriteringsrum forsvarsforlig	-	-	-	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	13,3
Øget prioriteringsrum ny reserve	-	-	1,0	-	-	-	-	-	-	-	1,0
Øget prioriteringsrum	-	-	1,0	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	14,3

Note: Differencer skyldes afrundinger. Forøgelsen af den økonomiske ramme håndteres i overvejende grad uden modgående finansiering, og den afledte netto rentevirkning af saldolempelsen i 2024-2027 håndteres også uden modgående finansiering. Efter 2027 håndteres netto rentevirkningen inden for de finanspolitiske rammer. Den isolerede strukturelle netto rentevirkning skønnes med usikkerhed til 0,2 mia. kr. i 2024, 0,4 mia. kr. i 2025, 0,6 mia. kr. i 2026, 0,8 mia. kr. i 2027, 1,2 mia. kr. i 2028 og 1,3 mia. kr. i 2029 og frem (2024-priser).

Aftaleparterne er enige om, at løftet af forsvarsudgifterne i overvejende grad gennemføres uden modgående finansiering svarende til en diskretionær svækkelse af den strukturelle saldo. Derudover finansieres 0,7 mia. kr. inden for de samlede udgiftspolitiske rammer.

Aftaleparterne noterer sig, at saldolempelserne i 2024-2027 vurderes at kunne ske inden for ansvarlige finanspolitiske rammer.

Aftaleparterne noterer sig, at de foreslåede saldolempelser isoleret set vil give anledning til lavere offentlig nettoformue og lavere netto renteindtægter, der i 2024-2027 håndteres uden modgående finansiering. Rentevirkningen efter 2027 håndteres inden for det finanspolitiske råderum, herunder balancekravet på -0,5 pct. af BNP i 2030.

Beredskabsområdet

Beredskabsstyrelsen spiller en central rolle i Danmarks samlede samfundssikkerhed blandt andet i forhold til tværgående koordination, rådgivning, godkendelser og regeludvikling på tværs af danske myndigheders beredskabsplanlægning, sikring af kritisk infrastruktur mv. Hvis Danmark fortsat skal være et trygt og sikkert samfund, kræver det et skærpet fokus på samfundets samlede evne til at håndtere kriser og katastrofer på tværs af hele landet. Danmark er et åbent, sammenhængende og gennemdigitaliseret samfund. De samfundskritiske funktioner er tæt forbundne, og kritisk infrastruktur går på tværs af sektorer og mellem offentlige og private aktører.

Aftaleparterne noterer sig, at de seneste års hændelser har tydeliggjort, at Beredskabsstyrelsen ikke – til enhver tid – råder over det nødvendige kapacitet til at kunne håndtere de kriser, som rammer Danmark. Det følger af rammeforliget, at der hurtigst muligt i 2024 skal indgås en aftale, der styrker det danske beredskab. I lyset af NATO's opmærksomhed på samfundsrobusthed er aftaleparterne enige om, at forhandlinger om en aftale på beredskabsområdet er det næste, der igangsættes. I denne forbindelse vil aftaleparterne beslutte en styrkelse af beredskabet, der eksempelvis kan omhandle tværgående beredskabsplanlægning, øvelser, krisehåndtering, borgernære beredskabskampagner, digitale løsninger til varsling af krisesituationer, klimamateriel, kommunikation- og logistikmateriel mv.

Forhold vedrørende Arktis og Nordatlanten

Aftaleparterne er enige om at sikre en fortsat tæt inddragelse af Færøerne og Grønland. Aftaleparterne støtter et styrket samarbejde mellem Forsvarets Efterretningstjeneste og Færøerne og Grønland, herunder med udarbejdelse af målrettede produkter og briefinger.

Særligt vedrørende Grønland

Aftaleparterne noterer sig Grønlands ønsker til proces for inddragelse i alle forligsrelaterede forhold vedrørende Arktis og Nordatlanten, herunder at relevant forligsmateriale vil blive oversat til grønlandsk på dansk foranledning.

Aftaleparterne er enige om, at der ikke skal foretages ændringer i værnepligtslovens bestemmelser om grønlandsk fritagelse fra dansk værnepligt, hvilket forudsætter, at ansøgningsprocessen for fritagelse for værnepligtstjeneste forbliver uændret, samt at behandlingstiden ikke forlænges i forbindelse med et forventeligt øget antal af ansøgninger.

Aftaleparterne noterer sig Grønlands ønsker til styrket fokus på et godt og ligeværdigt arbejdsmiljø for grønlandske værnepligtige, samtænkning med Arktis Basisuddannelse samt at unge med en gennemført Arktis Basisuddannelse fritages fra værnepligt, selvom de er bosiddende i Danmark.

Endelig er aftaleparterne enige om, at Grønlands ønske om at Forsvarsministeriets analyserapport af 2016 om Forsvarsministeriets fremtidig opgaveløsning i Arktis (AGFOA-rapporten) skal indgå som led i det kommende analysearbejde vedrørende Arktis og Nordatlanten.

Investering i militære kapaciteter

Aftaleparterne er enige om at investere i vigtige og efterspurgte militære kapaciteter, der både vil styrke det danske forsvars kampkraft samt bidrage til at styrke den kollektive afskrækkelse i rammen af NATO.

Investeringerne vil bidrage til de tre geografiske indsatsområder fra *Aftale om dansk forsvar og sikkerhed 2024-2033*. I *Danmark, Færøerne og Grønland* styrkes evnen til at bekæmpe ubåde samt luftforsvaret af Danmark, mens der for *Nærområdet i Øst* opbygges Hærens 1. Brigade, så den vil kunne bidrage mere til NATO's kollektive afskrækkelse og forsvar, herunder stå til rådighed for NATO med henblik på hurtigere indsættelse. Samtidig styrkes en fleksibel enhed i Forsvaret, der hurtigt kan reagere på kritiske trusler i Europas nærområde og *verdens brændpunkter*, herunder i rammen af NATO, EU eller FN.

Investeringerne forventes at bidrage betydeligt til en højere grad af efterlevelse af NATO's styrkemål til Danmark. Aftaleparterne bemærker, at arbejdet mod en højere grad af efterlevelse af NATO's styrkemål til Danmark vil fortsætte i kommende delaftaler, og at det skal prioriteres, at dette sker snarest muligt.

Aftaleparterne noterer sig, at arbejdet med de resterende to sæt af analyser, der blev igangsat i forbindelse med *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033*, fortsat pågår. Analyserne skal styrke beslutningsgrundlaget til kommende delaftaler.

Aftaleparterne noterer sig, at anskaffelserne af kapaciteterne i indeværende aftale er forbundet med usikkerhed i forhold til tid, økonomi mv., der blandt andet vil afhænge af markedets evne til at levere. Eventuelle ændringer i økonomien forbundet med anskaffelserne vil blive forelagt forligskredsen og håndteret inden for den eksisterende økonomiske ramme i forsvarsforliget.

Aftaleparterne er enige om, at der forud for anskaffelse af nyt forsvarsmateriel gennemføres grundige markedsundersøgelser.

Hærens 1. Brigade

Aftaleparterne er enige om, at Hærens 1. Brigade skal opbygges til en tung brigade. Brigaden skal have flere kampvogne og infanterikampkøretøjer samt op til 6.000 soldater. Den færdigopbyggede brigade vil kunne indgå som en samlet brigade i NATO's militære styrkestruktur og udgøre et markant dansk bidrag til NATO's samlede afskrækkelsesprofil.

Brigadens reaktionsevne skal desuden styrkes markant. I tråd med NATO's ambitioner skal brigaden kunne indgå i NATO's beredskabsstyrker på forhøjet beredskab. Brigaden skal således kunne reagere på trusler med kort varsel. Samtidig skal brigadens robusthed øges gennem opbygning af lagre med blandt andet ammunition og materiel, som hurtigt kan tages i brug, hvis det skulle blive nødvendigt, og som vil gøre brigaden i stand til at være udsendt og kæmpe i længere perioder.

En væsentlig del af brigadens kampkraft – herunder særligt infanterikampkøretøjer – skal opbygges i de første år og være på plads i 2028, herunder ved tilgang af det nødvendige personel. Her er det målet, at de kampbærende komponenter, der indgår i brigaden, kan virke i sammenhæng.

Aftaleparterne er enige om at styrke brigadens kampkraft hurtigst muligt ved at anskaffe nye infanterikampkøretøjer, der anvendes til at omorganisere brigadens tre nuværende mekaniserede infanterikompanier (udrustet med Piranha V-køretøjer i dag) til et tilsvarende antal nye panserinfanterikompanier. Herved kan eksisterende personel og etablerment nyttiggøres, idet enhederne blot skifter køretøjstype.

Yderligere nye infanterikampkøretøjer skal indføres i takt med, at brigadens eksisterende infanterikampkøretøjer i en årrække afleveres til vedligehold for at modvirke et dyk i kampkraften.

Derudover er aftaleparterne enige om at analysere, hvordan man kan udruste støtteenheder i kampbataljonerne med nye teknologier i form af eksempelvis droneindsættelse og dronebekæmpelse, panserværns-systemer samt efterretningskapaciteter, som kan støtte de forreste kampenheder. Aftaleparterne er også enige om, at opbygningen af en tung brigade skal tage højde for den teknologiske udvikling på området i opbygningsperioden, således at der anskaffes materiel, der også kan anvendes på fremtidens kampplads.

Opbygningen af en tung brigade tager afsæt i Hærens eksisterende operative kapaciteter samt beslutninger fra *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033* om anskaffelsen af meget korttrækkende luftværn for 4,5 mia. kr.

Der afsættes i alt 48 mia. kr. i forligsperioden til opbygning af en tung brigade.

Den lette infanteribataljon i Haderslev

Aftaleparterne er enige om at overføre dele af de nuværende Piranha V-køretøjer fra Hærens 1. Brigade til XIII lette infanteribataljon i Haderslev. Herved udstyres infanteribataljonen med pansrede køretøjer, hvilket styrker muligheden for udsendelse af de fleksible enheder under infanteribataljonen til internationale opgaver uafhængigt af brigaden. Det vil give en større grad af beskyttelse og mobilitet for enheden.

Dermed styrkes Hærens landmilitære evne til at agere hurtigt og fleksibelt i verdens brændpunkter og evnen til at løfte nationale opgaver, såsom beskyttelse af kritisk infrastruktur samtidigt med, at brigaden kan løse opgaver i relation til NATO-beredskaber og kollektivt forsvar.

Beslutning om overførsel af Piranha V-køretøjerne har sammenhæng med beslutningen fra *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033* om at anvende 0,5 mia. kr. til opbygning af logistisk kapacitet, der kan understøtte indsættelser i og uden for nærområdet.

Udgifterne forbundet med tiltaget er finansieringsmæssigt indeholdt i de i alt 48 mia. kr. i forligsperioden, der er afsat til opbygning af en tung brigade, uanset at den lette infanteribataljon kan fungere uafhængigt af brigaden.

Jordbaseret luftforsvar

Aftaleparterne er enige om at styrke luftforsvaret af Danmark ved anskaffelse af jordbaseret luftforsvar i form af ét langtrækkende luftforsvarssystem og to korttrækkende luftforsvarssystemer. Det ene af de korttrækkende luftforsvarssystemer skal kunne understøtte Hærens 1. Brigade ved indsættelse.

Jordbaseret luftforsvar vil kunne styrke Forsvarets evne til at forsvare strategiske mål samt danske og allieredes enheder. Derudover vil jordbaseret luftforsvar kunne styrke Danmarks rolle som værtsnation for forstærkning i en NATO-kontekst samt bidrage til NATO's kollektive forsvar. Det skal sikres, at der i opbygningen af kapaciteten tilgår det nødvendige personel.

Anskaffelse af jordbaseret luftforsvar sker i tillæg til beslutningen i *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033* om at færdiggøre opbygningen af en indledende luftværnskapacitet bestående af meget korttrækkende luftværn til Hærens 1. Brigade, der skal medvirke til at beskytte brigaden mod trusler fra luften.

Der afsættes med denne delaftale 19-25 mia. kr. i forligsperioden til opbygning af jordbaseret luftforsvar. Der kan ses på en styrkelse af området i forbindelse med anskaffelsesprocessen. Aftaleparterne vil drøfte anskaffelsen og anvendelsen af jordbaserede luftforsvarssystemer på baggrund af Forsvarets militærfaglige anbefaling. Aftaleparterne vil træffe beslutning om det konkrete typevalg, således at der kan tages højde for NATO interoperabilitet (integration), forsyningssikkerhed, operativ effekt mv. Leveringstid på luftforsvarssystemet vil også være et kriterium i udvælgelsen af leverandør.

Anti-ubådskapacitet

Aftaleparterne er enige om at iværksætte en række tiltag for at sikre den nuværende opbygning af en anti-ubådskapacitet, der blev besluttet med indgåelse af forsvarsforliget 2018-2023. Tiltagene vedrører blandt

andet uddannelse og træning af personel, herunder skibsbesætninger, samt etablering af forskellige etableringer.

Aftaleparterne er endvidere enige om at fremrykke anskaffelse af de yderligere torpedoer, der blev besluttet anskaffet med *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033*, til 2029. Fremrykningen sker gennem en tillægsaftale med leverandøren om fremrykket levering. Torpedoerne fremrykkes, således at der senest i 2029 er opbygget en samlet anti-ubådskapacitet.

Anti-ubådskapaciteten vil bidrage til en opgaveløsning, som er strategisk vigtig for NATO. Samtidig vil kapaciteten bidrage til øget overvågning og suverænitets håndhævelse i blandt andet Arktis og Nordatlanten. Kapaciteten vil også kunne anvendes nationalt.

Tiltagene er overvejende udgiftsneutrale over forligsperioden, idet finansiering allerede er tilvejebragt i tidligere aftaler.

I tillæg hertil er aftaleparterne enige om, at der skal udarbejdes en langsigtet flådeplan på baggrund af blandt andet anbefalingerne fra det maritime partnerskab, der forelægges aftaleparterne til drøftelse senest i efteråret 2024. Her vil der være fokus på blandt andet erstatning for Thetis-klassen, patruljeskibe mv.

Nærluftforsvarsmissiler

Aftaleparterne er enige om at fremrykke investeringer i dele af de nærluftforsvarsmissiler, der blev besluttet anskaffet med *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033*, til 2024.

Ved fremrykket anskaffelse af nærluftforsvarsmissilerne vil Søværnets skibe tidligere udrustes med robuste luftforsvarssystemer, der kan beskytte mod indkomne missiler og fjendtlige droner.

Tiltaget er samlet set udgiftsneutralt over forligsperioden.

En styrket værnepligt

At værne om sit land er ærefuldt. Det gælder særligt, når truslen forværres. Det danske forsvar styrkes, når danske unge træder til for at værne om Danmark. De fleste unge møder Forsvaret gennem værnepligten, og i dag udgør værnepligten den primære trædesten for unges videre vej ind i Forsvaret. Værnepligten bringer unge sammen fra hele samfundet i et militært forankret fællesskab og giver erfaringer, de kan tage med videre i livet til gavn for den enkelte og det bredere samfund.

I de seneste år har der været en høj grad af værnepligtige, der har meldt sig frivilligt, og aftaleparterne noterer sig, at der grundet den høje frivillighedsgrad ikke har været behov for at tvangsindkalde værnepligtige. Aftaleparterne er enige om, at frivillighed også fremadrettet skal være et bærende princip for værnepligten i videst muligt omfang, og at tvangsindkaldelse udgør en sidste løsning. Aftaleparterne ønsker således, at der skal sikres en fortsat høj frivillighedsgrad, herunder blandt andet gennem tiltag i rekrutteringsindsatsen for værnepligten. Aftaleparterne er endvidere enige om, at princippet om frivillighed skal efterleves til gavn for både den enkelte og Forsvarets behov.

Aftaleparterne er enige om at nedsætte et advisory board, der blandt andet skal følge og evaluere frivillighed i værnepligten med henblik på at sikre en fortsat høj frivillighedsgrad. Det nedsatte advisory board vil blandt andet bestå af relevante medlemmer fra for eksempel faglige organisationer, Forsvarskommandoen, interesseorganisationer med flere. Advisory boardets sammensætning vil drøftes i aftalekredsen og vil blive nedsat senest 1. juli 2024.

Aftaleparterne har besluttet en styrkelse af Forsvaret, der kræver flere militære medarbejdere. Dette er en grundforudsætning, hvis Forsvaret skal kunne opbygges og bemande operative enheder hurtigt. Værnepligten er et centralt tiltag af flere, der skal understøtte opbygningen med flere militære medarbejdere. En værnepligt, hvor flere bidrager, vil give et større rekrutteringsgrundlag til Forsvaret.

Med *Aftale om dansk forsvar og sikkerhed 2024-2033* fra juni 2023 blev aftaleparterne enige om, at værnepligten skal styrkes gennem flere værnepligtige, mere ligestilling i den danske værnepligtsmodel, ligesom den periode, hvori de unge aftjener værnepligt, skal forlænges. Aftaleparterne blev endvidere enige om, at der er behov for, at værnepligten i endnu højere grad kan understøtte Forsvaret, frigøre soldater til operative opgaver, og at værnepligtige kan stå til rådighed for civilsamfundet.

Der vil ikke blive ændret på, at personer, der bor i Grønland og Færøerne, ikke skal deltage i Forsvarets Dag. De pågældende kan fortsat melde sig frivilligt til at aftjene værnepligt i Danmark.

Der afsættes 16 mia. kr. over forligsperioden til en styrket værnepligt med øget ligestilling i Forsvaret.

Ny værnepligtsmodel

Aftaleparterne er enige om en ny værnepligtsmodel med op til 7.500 værnepligtige i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen. Med denne aftale finansieres 6.500 værnepligtige årligt i Forsvaret. Dertil kommer, at der allerede er ca. 550 værnepligtige årligt i Beredskabsstyrelsen. De yderligere op til 450 værnepligtige vil blive finansieret i kommende delaftaler inden for Forsvarsministeriets samlede rammer. Værnepligten i Forsvaret vil som udgangspunkt være på 11 måneder fordelt på to årlige indkaldelser. Der er enighed blandt aftaleparterne om, at det er en forudsætning for forøgelse af antallet af værnepligtige, at de skal kunne skabe operativ værdi i Forsvarets nuværende eller kommende militære kapaciteter eller en øget værdi for beredskabsområdet, samt at de påkrævede materiel og facilitetsmæssige kapaciteter er tilstede. Aftaleparterne er enige om at løfte antallet af værnepligtige, såfremt den sikkerhedspolitiske situation tilsiger det.

Værnepligtstjenesten indledes med fem måneders basisuddannelse, hvilket er én måned længere end den nuværende værnepligt. Forlængelsen understøtter de værnepligtiges basale militærfaglige færdigheder, hvilket udgør grundlaget for den efterfølgende operative opgaveløsning. Umiddelbart efter basisuddannelsen gennemføres seks måneders operativ tjeneste. I denne periode vil de værnepligtige modtage supplerende uddannelse samt indgå i Forsvarets opgaveløsning. For eksempel forventes de værnepligtige at kunne anvendes i Hærens 1. Brigade og det jordbaserede luftforsvar.

Aftaleparterne vil drøfte det konkrete indhold af basisuddannelsen og den operative tjenesteperiode på baggrund af Forsvarets militærfaglige anbefaling. De værnepligtige skal i løbet af værnepligtstjenesten

blandt andet stifte bekendtskab med de opgaver og muligheder, som Forsvaret i øvrigt kan tilbyde, hvorfor både basisuddannelsen og den operative tjeneste skal bidrage til, at flere værnepligtige får lyst til en karriere i Forsvaret efter endt værnepligtstjeneste.

Aftaleparterne er endvidere enige om, at muligheden for at give merit for værnepligtstjeneste til det videre arbejdsliv i det civile skal analyseres nærmere. Meritering kan gøre værnepligten mere attraktiv og udgøre en trædesten for unges videre færd i livet. Samtidig kan meritering understøtte, at de færdigheder, som unge tilegner sig i værnepligten, kan finde bedre anvendelse efter endt tjeneste blandt andet gennem nyttiggørelse i erhvervslivet og til gavn for civilsamfundet. Muligheden for at give merit skal også analyseres for værnepligtige sergenter og løjtnanter.

Den styrkede værnepligt vil øge Danmarks evne til at mobilisere i tilfælde af krig og andre ekstraordinære forhold og i katastrofetilfælde, hvis det skulle blive nødvendigt. De værnepligtige skal efter aftjent værnepligt genindkaldes til forsvaret af Danmark. Der skal være materiel og etablisement til rådighed for dette formål, som kan understøtte den operative parathed. Totalforsvarsstyrken vil med løftet af antallet af værnepligtige i Forsvaret foreløbigt styrkes med en pulje på op til 6.000 tidligere værnepligtige, når fuldt indfaset, blandt andet afhængig af de værnepligtiges videre fastansættelse. Puljen af tidligere værnepligtige vil kunne genindkaldes og være bedre trænet, end det er tilfældet i dag.

I den forbindelse er aftaleparterne enige om, at genindkaldelse af værnepligtige inden for fem år er et afgørende værktøj, som vil skulle besluttes på baggrund af analysen af *Reservestyrken*, som blev igangsat i forbindelse med første delaftale under forsvarsforliget. I beslutningsoplægget skal blandt andet indgå konkrete optioner for, at værnepligtige kan genindkaldes i enheder, hvor der vil være materiel og etablisement til rådighed og en klar organisering med henblik på at understøtte den operative parathed. Forhold forbundet med styrkelsen af antallet af værnepligtige vil skulle analyseres nærmere blandt andet i analysen af *Reservestyrken*.

Aftaleparterne noterer sig i den forbindelse, at samarbejdet mellem Forsvaret og private virksomheder, offentlige myndigheder med flere vil kunne understøtte en større reservestyrke og anerkender i den forbindelse den væsentlige indsats, som InterForce leverer, som samlet set styrker det danske samfunds robusthed.

Aftaleparterne er enige om ikke at ændre på eksistensen af særtjenesterne, som fortsat vil tjene andre formål end den almindelige værnepligt, om end der vil kunne ske tilpasninger afhængig af det operative behov for eksempel i forhold til varighed og antal.

Samtidig vil det i den kommende analyse om *Hjemmeværnet* afdækkes, hvordan værnepligten kan kobles tættere til Hjemmeværnet, herunder om Hjemmeværnet kan løse opgaver som værnepligten løser i dag, tilmelding af værnepligtige til Hjemmeværnet mv.

Aftaleparterne er enige om at følge udviklingen på cyberområdet tæt med henblik på at kunne styrke cyberværnepligten, herunder i forhold til varighed og antallet af værnepligtige i forhold til Forsvarets og det civile samfunds behov. Der gennemføres en evaluering af cyberværnepligten med henblik på, at en

stærkelse af cyberværnepligten i højere grad end i dag kan understøtte opgaver inden for eksempelvis beskyttelse af kritisk infrastruktur. Aftaleparterne er endvidere enige om, at en cyberværnepligt efter endt tjeneste skal kunne understøtte den enkeltes videre karriere i både Forsvaret og i det civile.

Aftaleparterne noterer sig, at det fortsat vil være muligt at aftjene værnepligt i Beredskabsstyrelsen, hvor de værnepligtige bidrager til at gøre samfundet mere robust. Den styrkede værnepligt i Forsvaret må ikke ske på bekostning af muligheden for at forrette værnepligtstjeneste i Beredskabsstyrelsen, hvilket aftaleparterne vil følge tæt i den løbende opfølgning af værnepligtsmodellens implementering. Dette skal ses i lyset af, at aftaleparterne er enige om, at der i tråd med forsvarsforliget er behov for at styrke beredskabsområdet, og at værnepligten i Beredskabsstyrelsen også fremover skal gøre unge i stand til at træde til at gøre en forskel, når kriser, ulykker og katastrofer rammer.

Det vil fortsat være muligt at blive militærnægter, hvis militærtjeneste er uforenelig med ens samvittighed. Der lægges op til at styrke indsatsen for, at militærnægtere, der for eksempel ikke ønsker at bære våben, informeres om muligheden for at forrette værnepligtstjeneste ved Beredskabsstyrelsen.

En styrket værnepligt ventes at medføre et øget behov for at nyttiggøre og udvide Forsvarets etableringer på tværs af hele Danmark. Aftaleparterne er enige om, at det kan ske gennem anvendelse af offentligt-privat partnerskaber. Derfor igangsættes en afdækning af potentialet ved offentligt-privat partnerskaber med henblik på at forbedre de fysiske rammer for forsvarsområdet. Denne afdækning vil munde ud i et beslutningsoplæg, der forelægges aftaleparterne i sammenhæng med analysen *Fysiske rammer*, når denne foreligger.

De helbredsmæssige egnedhedskriterier for aftjening af værnepligt skal være tidssvarende og ikke ligge unge unødigt til last. Aftaleparterne er på den baggrund enige om at lempe helbredskravene, når det igangsatte analysearbejde på området foreligger, således at det bliver lettere for den enkelte at blive værnepligtig.

Værnepligtige sergenter og løjtnanter

Aftaleparterne er enige om at genindføre værnepligtige sergenter og løjtnanter. Der er tale om leder(løjtnant) og mellemledersfunktioner (sergent), hvor værnepligtige uddanner sig i op til ét år efterfulgt af op til ét års tjeneste. Efter endt uddannelse ses værnepligtige sergenter og løjtnanter blandt andet at udgøre menige værnepligtige. I opbygningen af den styrkede værnepligtsmodel vil det sikres, at der er et tilstrækkeligt antal af befalingsmænd, der kan uddanne og lede de værnepligtige.

Genindførelse af værnepligtige sergenter og løjtnanter gør det muligt at erstatte og frigive fastansatte løjtnanter og sergenter til anden tjeneste, hvilket kan mindske Forsvarets bemandingsudfordringer. Herudover vil indførslen af værnepligtige sergenter og løjtnanter kunne styrke Forsvarets evne til mobilisering i tilfælde af krig eller andre ekstraordinære forhold og i katastrofetilfælde, hvor de vil udgøre den nødvendige føringsstruktur.

Aftaleparterne er enige om, at værnepligtige sergenter og løjtnanter skal honoreres for at vælge ledelsesvejen.

Øget operativ anvendelse af værnepligtige

Værnepligten kan være et væsentligt middel til at styrke Forsvarets operative evne, herunder særligt i forhold til at skabe militær robusthed i bemanningen på tværs af Forsvarets værn. Aftaleparterne er enige om at øge anvendelsen af værnepligtige i Forsvarets operative opgaveløsning.

Efter endt basisuddannelse vil værnepligtige kunne varetage operative opgaver på områder, der ikke forudsætter en længere specialistuddannelse eller et særligt udvidet militært kompetencesæt. Dette gælder for eksempel infanteri, logistikopgaver, bevogtning og kørsel af lette køretøjer. Værnepligtige vil i videst muligt omfang også kunne stå til rådighed i forhold til at løse opgaver til gavn for civilsamfundet, eksempelvis i form af støtte til politiet, bevogtning af kritisk infrastruktur, indsættelse til krise- og katastrofeberedskab mv.

Værnepligtige vil indgå i den operative opgaveløsning – også uden for Danmarks grænser i NATO-lande med henblik på forsvaret af Danmark, herunder i rammen af NATO's kollektive afskrækkelse mv. For eksempel vil værnepligtige kunne anvendes til at bemane Hærens 1. Brigade og det jordbaserede luftforsvar.

Værnepligtige (frivillige såvel som tvangsindkaldte) vil kunne indgå i Forsvarets operative opgaveløsning. Udsendelse af værnepligtige vil basere sig på frivillighed. I den aktuelle sikkerhedssituation vurderes der ikke behov for, at andre end dem, der frivilligt vælger den type tjeneste, vil skulle udsendes.

I tilfælde af en forværret sikkerhedspolitisk situation er aftaleparterne enige om, at forsvarsministeren vil kunne ændre på beslutningen om frivillighed i forhold til udsendelse.

Det bemærkes, at det kun vil være professionelle soldater, og ikke værnepligtige, som beordres udsendt til andre typer af missioner i udlandet, som ikke kan henføres til forsvaret af Danmark eller NATO's kollektive afskrækkelse.

Modernisering af værnepligten

Aftaleparterne er enige om, at målet er, at det nødvendige antal værnepligtige skal rekrutteres af frivillighedens vej. Der skal til det formål igangsættes en ambitiøs og målrettet rekrutteringsindsats med dette sigte.

Aftaleparterne er enige om følgende vedrørende ligestilling i værnepligten:

- Alle unge skal uanset køn deltage ved fremmøde på Forsvarets Dag. På Forsvarets Dag orienteres om de forskellige værnepligtslinjer samt muligheder for uddannelse og ansættelse.
- De kvinder, der melder sig frivilligt til aftjening af værnepligt, vil aftjene på samme vilkår som mænd.

Aftaleparterne er enige om, at modernisering af værnepligten skal evalueres og drøftes i aftalekredsen i 2030 med henblik på videreførelse.

Aftaleparterne er samtidig enige om at modernisere Forsvarets Dag på baggrund af en nærmere analyse blandt andet af model for fremmøde og etablerement i analysen *Fysiske rammer*, der blev igangsat i forbindelse med indgåelsen af *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033*, således at der mere omkostnings-effektivt kan rummes et øget antal unge.

Aftaleparterne er endvidere enige om, at Forsvaret skal være en moderne arbejdsplads, hvor der er plads til alle, og at det er essentielt, at Forsvaret imødekommer de behov, som ligestilling i værnepligten vil medføre på de nævnte områder. Aftaleparterne skal derfor forelægges et analytisk funderet oplæg med konkrete initiativer inden for følgende områder: Kultur og kommunikation, opgaveløsning, mundering, materiel og soldaternært materiel, etablissemmentsforhold samt personelforhold. Oplægget skal have form af en konkret handleplan, som aftaleparterne vil drøfte. Det førømtalte advisory board vil inddrages tæt i dette arbejde. Der afsættes en økonomisk ramme på 10 mio. kr. årligt i perioden 2026-2033 til advisory boardets arbejde mv.

Aftaleparterne er endvidere enige om, at advisory boardet ligeledes har til opgave at følge og evaluere ligestilling i værnepligten samt i Forsvaret. Forhold som eksempelvis kønskrænkende adfærd, sundheds-ydelser, whistleblowerordning mv. vil skulle indgå i evalueringen. Evalueringen skal desuden inddrage internationale erfaringer for så vidt angår ligestilling.

I forbindelse med øget ligestilling i værnepligten vil også kvinder, der er tilflyttet fra Grønland og Færøerne, fremover blive indkaldt til Forsvarets Dag, ligesom det i dag er tilfældet for mænd, der er tilflyttet fra Grønland eller Færøerne.

Der afsættes herudover 0,8 mia. kr. til at øge ligestillingen i værnepligten. I økonomien er det lagt til grund, at Forsvarets Dag, herunder session, gøres obligatorisk for kvinder med henblik på fremmøde.

HR-initiativer

Forsvaret står over for en styrkelse, og personelopbygningen er en afgørende forudsætning for, at Forsvaret kan bemande operative enheder hurtigt. Det gælder særligt ved investeringer i større militære kapaciteter. Der er behov for at sikre bedre rekruttering og fastholdelse af de fastansatte soldater, som hver dag gør tjeneste i det danske forsvar.

Aftaleparterne er enige om, at Forsvaret skal evne at uddanne dygtige medarbejdere med kompetencer til at varetage forskelligartede og komplekse opgaver med henblik på at opbygge et dansk forsvar, der kan agere i den nye sikkerhedspolitiske situation. Aftaleparterne er endvidere enige om, at Forsvaret ved udgangen af forligsperioden skal have en mindre ledelsestung struktur samt flere operative enheder og soldater, hvilket skal indgå som en del af Ekspertudvalgets arbejde. Det er den klare ambition, at der skal være sammenhæng mellem de militære medarbejders funktionsniveau og de opgaver, der skal løses – særligt i lyset af behovet for flere menige militære medarbejdere i Forsvaret. Militære medarbejdere skal generelt prioriteres til det operative område inden for Forsvarsministeriets koncern for at styrke Forsvarets opbygning. Der vil blive fulgt op på fremdriften i arbejdet med at nå disse mål i forbindelse med den årlige HR-status i aftalekredsen.

Med *første delaftale under forsvarsforliget 2024-2033* blev der aftalt en række initiativer til at styrke rekruttering, fastholdelse og uddannelse på Forsvarsministeriets område. I tillæg blev aftaleparterne enige om at drøfte yderligere HR-initiativer i andet kvartal 2024.

Ny ansættelsesform

Aftaleparterne er enige om at indføre en tidsbestemt ansættelsesform for konstabel- og sergentgruppen, hvor der optjenes ret til en periode med uddannelse med løn efter et antal års ansættelse. Det skal både øge fastholdelsen af konstabler og sergenter i Forsvaret samt styrke medarbejdernes muligheder for uddannelse og videre karriere i Forsvaret og i det civile. Aftaleparterne er enige om at drøfte det konkrete indhold af den nye ansættelsesform på baggrund af et oplæg fra Forsvaret.

Der afsættes 2,1 mia. kr. over forligsperioden til indførelse af en ny ansættelsesform med optjeningsret til løn (inkl. økonomi uden for Forsvarsministeriets område).

Officersuddannelse som professionsbachelor

Aftaleparterne er enige om at indføre en officersuddannelse som professionsbachelor, således at elever kan rekrutteres direkte fra ungdomsuddannelserne i tillæg til den eksisterende officersuddannelse, hvor det kræver en bachelor- eller professionsuddannelse for at blive optaget på officersuddannelsen.

Der afsættes 2,6 mia. kr. over forligsperioden til indførelse af en ny officersuddannelse som professionsbachelor (inkl. økonomi uden for Forsvarsministeriets område).

Faglærte konstabler

Aftaleparterne er enige om udbredelse af en erhvervsrettet uddannelse for konstabler – i første omgang gældende for konstabler i hele Hæren – som er det værn, der er størst aftager af konstabler efter endt konstabeluddannelse.

Aftaleparterne er enige om, at konstabeluddannelserne skal anerkendes civilt for at fastholde konstabler i Forsvaret. Den erhvervsrettede uddannelse skal samtidig bane vejen for den enkelte konstabels videre karriere som faglært i Forsvaret eller i det omkringliggende samfund. Der findes i dag en række specialiserede funktioner i Forsvaret, der giver kompetencer, som kan anvendes civilt – for eksempel sygehjælper, kontorhjelper, forsyning og logistik mv. Med den erhvervsrettede uddannelse for konstabler vil disse kompetencer anerkendes og kunne nyttiggøres i det civile samfund.

Aftaleparterne er enige om at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal afdække og analysere ansættelsesvilkår og incitamenter for de militære medarbejdere.

Der afsættes 0,5 mia. kr. over forligsperioden til udbredelse af en erhvervsrettet uddannelse for faglærte konstabler.

2. Aftalens karakter, opfølgning og implementering

Følgende i indeværende delaftale er forligsbelagt:

- Løft af den økonomiske ramme for forsvarsforliget med 35,2 mia. kr. i 2024-2028.
- En ny reserve på 0,9 mia. kr. i 2024-2026 til investeringer i dansk forsvar og sikkerhed i regi af forsvarsforliget og/eller til militær støtte til Ukraine.
- Styrket model for værnepligt.

Aftaleparterne bag *Aftalen om dansk forsvar og sikkerhed 2024-2033* er enige om at hæve den økonomiske ramme med 35,2 mia. kr. 2024-2028.

Med aftalen gennemføres investeringer i de militære kapaciteter, herunder opbygning af en tung brigade, jordbaseret luftforsvar, styrket værnepligt mv. Det sikres i den forbindelse, at opbygning af personel til brigadens kampbærende komponenter finder sted.

Indholdet i *Aftale om dansk forsvar og sikkerhed 2024-2033* fastholdes uændret, herunder de besluttede principper mv., bortset fra løftet af den økonomiske ramme i 2024-2028. Som det fremgår af forligsaftalen er udmøntningen af den økonomiske ramme ikke forligsbelagt. Dette gælder ligeledes udmøntningen af den nye reserve på 0,9 mia. kr. i 2024-2026.

Det øvrige indhold, der aftales med indeværende aftale, er ikke forligsbelagt, idet aftalen har karakter af en stemmeaftale, der opfylder forudsætningen om, at der er et simpelt flertal af mandater i Folketinget og et flertal af partier i forligskredsen bag aftalen.

Opfølgning på aftalen sker i den fulde kreds af partier, der står bag forsvarsforliget.

Forsvarsministeren vil inddrage forligspartierne løbende ved behov for at foretage tilpasninger af forligsinitiativer, der ikke kan realiseres i henhold til det politisk aftalte eller ved behov for omprioriteringer som følge af nye behov. Det gælder blandt andet ved nye prioriteter, forsinkelser, fordyrelser eller vilkår, hvor aftaleparterne vil drøfte håndteringen heraf inden for den økonomiske ramme.

3. Økonomi for initiativer i aftalen

Aftaleparterne er enige om at afsætte 94,8 mia. kr. til initiativerne i denne anden delaftale, heraf 73,6 mia. kr. til fremrykning af og investeringer i militære kapaciteter, 16,0 mia. kr. til en styrket værnepligt med ligestilling og 5,2 mia. kr. til HR-initiativer, jf. bilag 1.

Aftaleparterne er endvidere enige om, at udmønte 11 mio. kr. i 2024 fra reserven til investeringer i dansk forsvar og sikkerhed i regi af forsvarsforliget til finansiering af initiativerne i denne delaftale, jf. bilag 2.

Aftaleparterne noterer sig, at den økonomiske ramme til yderligere initiativer i kommende delaftaler under forsvarsforliget herefter udgør 38,6 mia. kr. i forligsperioden, jf. bilag 2. Dertil kommer et yderligere prioriteringsrum ved omprioriteringer og effektiviseringer på 13,3 mia. kr.

Aftaleparterne noterer sig endvidere, at den resterende ramme under reserven til investeringer i regi af forsvarsforliget og/eller til militær støtte til Ukraine herefter udgør 0,9 mia. kr. i 2024-2026, jf. bilag 3. Dertil kommer et yderligere prioriteringsrum ved omprioriteringer og effektiviseringer på 1,0 mia. kr. i 2026.

4. Bilag

Bilag 1. Økonomi for initiativer i anden delaftale

mia. kr. - 2024-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Fremrykning af militære kapaciteter	5,0	9,0	6,3	7,5	11,0	8,0	11,7	5,2	5,9	4,2	73,6
Tung brigade											48,2
Jordbaseret luftforsvar											25,4
Skibsbaseret anti-ubådskapacitet											0,0
Nærluftforsvarsmissiler											-
Styrket værnepligt med øget ligestilling	0,1	1,6	1,8	2,6	1,5	1,7	2,1	1,7	1,4	1,6	16,0
HR initiativer	0,0	0,2	0,3	0,3	0,4	0,9	0,9	0,7	0,7	0,8	5,2
Ny ansættelsesform	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,3	0,3	0,4	2,2
Officersuddannelse som professionsbachelor	0,0	0,1	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,6
Faglærte konstabler	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,5
Tilbageløb fra HR initiativer	-	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1
Total	5,1	10,7	8,4	10,4	12,9	10,5	14,6	7,6	8,0	6,5	94,7

Note: Differencer skyldes afrundinger.

Bilag 2. Økonomisk ramme til yderligere initiativer i kommende delaftaler

mia. kr. - 2024-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Ramme til nye initiativer, jf. delaftale 1	0,1	0,3	0,9	4,1	13,7	15,6	15,7	15,9	15,9	16,1	98,2
Løft af ramme, jf. aftalen	5,0	12,7	9,8	6,8	0,7	-	-	-	-	-	35,2
Udmøntning fra reserve	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9
Disponeringer til indhold i anden delaftale, jf. bilag 1	-5,1	-10,7	-8,4	-10,4	-12,9	-10,5	-14,6	-7,6	-8,0	-6,5	-94,7
Resterende ramme til yderligere initiativer i kommende delaftaler	-	2,3	2,3	0,6	1,5	5,1	1,1	8,3	7,9	9,6	38,6
Yderligere øget prioriteringsrum ved omprioriteringer og effektiviseringer	-	-	-	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	13,3

Note: Differencer skyldes afrundinger.

Bilag 3. Reserve til investeringer i regi af forsvarsforliget og/eller til militær støtte til Ukraine

mia. kr. - 2024-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Ramme, jf. aftalen	0,1	0,4	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,9
Udmøntning til forsvarsforlig, jf. aftalen	-0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0
Resterende ramme	0,0	0,4	0,5	-	-	-	-	-	-	-	0,9
Yderligere øget prioriteringsrum ved omprioriteringer og effektiviseringer	-	-	1,0	-	-	-	-	-	-	-	1,0

Note: Differencer skyldes afrunding.

Bilag 4. Status for de tre kategorier af analyser for forsvarsforliget 2024-2033

Kategori	Titel	Status	Analyseindhold – omhandler bl.a.
A	Brigaden	Afsluttet	Videre opbygning af Hærens 1. brigade, herunder dimensionering ift. NATO-styrkemål, operative muligheder mv.
	Skibsbaseret anti-ubådskapacitet	Afsluttet	Videre opbygning af en dansk anti-ubådskapacitet til at opdage, lokalisere og bekæmpe ubåde mv.
	F 35 kampfly	Afsluttet	Mulige anskaffelser af yderligere kampfly til styrkelse af Danmarks kampflykapacitet mv.
	Luftforsvar på land samt fra skibe og fly	Afsluttet	Mulige anskaffelser af jordbaserede luftforsvarssystemer til forsvar af udvalgte mål mv.
	Satellit-området	Afsluttet	Styrkelse af situationsbilledet i Danmark, Nordatlanten, Arktis og rummet mv.
B	Værnepligt	Afsluttet	Forskellige modeller for en styrket værnepligt, ligestilling mellem køn i værnepligten mv.
	Kampafgørende ammunition	Pågår	Afdækning af evt. behov for anskaffelse af kampafgørende ammunition og lageropbygning mv.
	Transportkapacitet	Pågår	Mulig anskaffelse af transport- og passagerkapacitet til brug for strategisk lufttransport af gods, personel, statsflyvning mv.
	Præcisionsmissiler	Pågår	Afdækning af evt. behov for at anskaffe præcisionsmissiler og specifikke våbensystemer mv.
	Specialoperationshovedkvarter	Pågår	Videre opbygning af den danske specialoperationsføringskapacitet mv.
	Støtte til deployering af styrker*	Pågår	Forsvarets evne til at indsætte egne kapaciteter, udøve værtsnationsstøtte til allierede styrker mv.
	Veteraner	Pågår	Mulighed for at fortsætte og udvikle den eksisterende veteranindsats mv.
	Fremtidens kampplads (første del)	Pågår	Afdækning af fremtidens kampplads, herunder ift. dansk forsvar og sikkerhed mv.
	Principper for anskaffelse af forsvarsmateriel*	Pågår	Anskaffelsesprincipper ift. at opnå operative, industrielle og forskningsmæssige prioriteter i et internationalt perspektiv mv.
	Arktiske skibe	Pågår	Maritim overvågning og tilstedeværelse i Nordatlanten og Arktis til at imødegå trusler over og under havoverfladen mv.
C	Efterretning og cyberområdet	Pågår	Mulighed for en styrkelse af Forsvarets Efterretningstjeneste, herunder ift. cyberforsvar mv.
	Beskyttelse af kritisk infrastruktur	Pågår	Forsvarets bidrag til styrket overvågning og sikkerhed omkring undersøisk kritisk infrastruktur mv.
	Rigstælesskabet	Pågår	Hvordan investeringer i forsvar og sikkerhed kan ses ift. Rigstælesskabet mv.
	Patuljeskibe	Pågår	Evnen til at benytte patuljeskibe til maritim kontrol af nærområdet omkring Danmark mv.
	Internationale operationer	Pågår	Evnen til fortsat at løfte opgaver i verdens brændpunkter mv.
	Internationale indsatser og øvelsesaktivitet*	Pågår	Internationale indsatser, medarbejderes honorering for international opgaveløsning mv.
	Fremtidens kampplads (videre analyse)	Pågår	Videre afdækning af fremtidens kampplads ift. dansk forsvar og sikkerhed mv.
	Fysiske rammer	Pågår	Afdækning af det fremadrettede behov på Forsvarsministeriets ejendomsområde mv.
	Bred samfundssikkerhed*	Pågår	Bred samfundssikkerhed i hverdagsligt perspektiv mv.
	Teknologisk opdatering (IT, digitalisering)*	Pågår	Hvordan Forsvarets operative og administrative IT kan moderniseres og digitaliseres mv.
	Styrket evne til opbygning af forsvarsområdet	Pågår	Behov for forudsætningskabende tiltag i Forsvarsministeriets støttende styrelser som følge af et styrket Forsvar mv.
	Cyberområdet og bred informationssikkerhed*	Pågår	Cyberområdets understøttelse af samfundssikkerhed på tværs af staten mv.
	Forskning, industri og grøn omstilling	Pågår	Muligheder for at styrke forskning, grøn omstilling og samarbejde med dansk forsvarsindustri, herunder ift. droner mv.
	Hjemmeværnet	Pågår	Muligheder for at styrke Hjemmeværnet mv.
	Beredskabsområdet	Pågår	Hvordan det danske beredskab, herunder Beredskabsstyrelsen, kan styrkes mv.
	Reservestyryken	Pågår	Genindkaldelse, mobilisering af totalforsvarsstyrken og personel af reserven mv.
	Bistand til politiet og civile myndigheder	Pågår	Hvordan Forsvarets støtte til politiet og civile myndigheder kan styrkes mv.
	Maritime patruljer	Pågår	Mulige anskaffelser af maritime patruljer til brug for særligt inspektionsskiftninger mv.

* Titel er forkortet i oversigten.